

*Bachmač.***Výročí ústupu z Ukrajiny a bojů pod Bachmačem.**

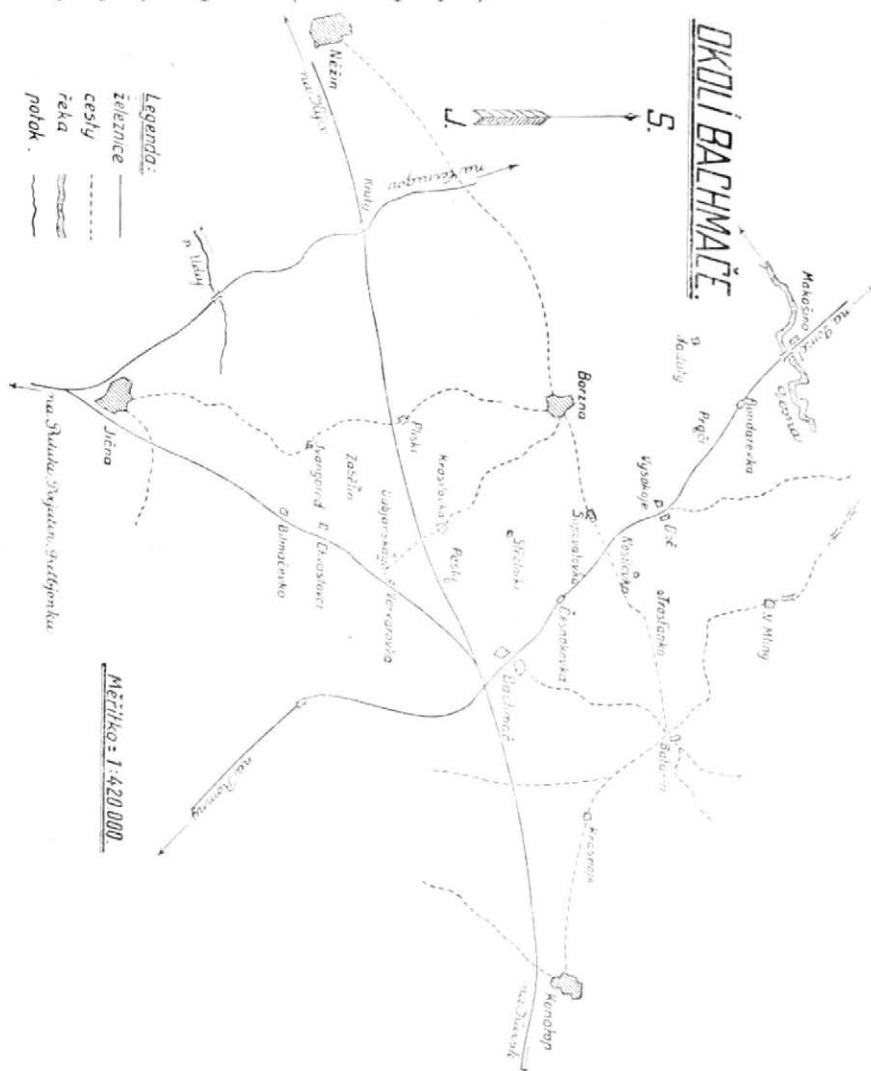
Před pěti lety v lednu a v únoru prožíval československý armádní sbor na Ukrajině těžké chvíle. Síla ruského národa byla ochromena rozvratem, v nějž se zvrhla nepochopená revoluce. Do roku 1918 vstupuje Rusko ve znamení smíru s Němci, ve znamení vyjednávání v Brestu Litevském a zastavení dalšího nepřátelství. Bolševické Rusko je ochotno kapitulovati. Buržoasní ukrajinská „Centrální Rada“ je předbíhá — a uzavírá v Brestu mír skoro o měsíc dříve, než Trocký se odhodlal za bolševické Rusko podepsati. S uzavřením míru vstupují Němci na Ukrajinu jako pacifikatoři: vyhánějí z Ukrajiny jménem „Centrální Rady“ ukrajinské bolševiky. První divise čsl. armádního sboru stojí na pravém břehu Dněpru v okolí Žitomíru, Berdyčeva a Polonnoje, příliš na ráně Němcům, nastupujícím v šíři celé fronty od Pripjati k rumunským hranicím 12—16 divisemi. Když konečně dán rozkaz naší 1. divisi k ústupu, byly přední části Němců sotva 40—60 verst vzdáleny od posádek našich pluků. 20. února opouští 4. pluk nejzápadnější posádku, Polonnoje, 23. a 24. února dává se celá první divise pěším pochodem z Žitomíru a Berdyčeva na východ ke Kyjevu. Severní kolona již 25. února byla za Korostyševem dostižena dvěma obrněnými automobily německými; ubránila se, ale za cenu ztrát na mrtvých i raněných (3 muži z 1. pluku ve srážce padli a 3 byli raněni). Pochod dál se zrychleným tempem, bez oddechu; 28. února prošly první části, 1. března ariergardní části 1. divise Kyjevem. Téhož dne pozdě večer již dorazili do Kyjeva Němci. 2. března došlo k ostrému boji

s Němci na řetězovém mostě přes Dněpr, kde hrdinně bojovaly oddíly 2. pluku (ztráty 5 padlých, 14 raněných). Druhá divise soustředí se zatím v rayoně městečka Pirjatina, kam první divise směřuje dvěma proudy pěším pochodem. Původně zamýšlelo vrchní velitelství shromáždit v okolí Pirjatina celý armádní sbor, když však bylo zjištěno, že Němci na Dněpru se nezastavili a že v severu již dosáhli Gomelu, bylo zřejmo, že koncentrace musí se dít mnohem dále na východ v rayoně Kursk-Jelec. Aby pohyb dál se rychleji, část druhé divise posazena do vlaků a odjíždí k východu, část, 5. a 6. pluk, chrání okrajní železniční uzly — Grebjonku a Bachmač — rayonu, kde dosáhne 1. divise železnice a má nastoupiti do vlaků. Zároveň úkolem částí 2. divise jest opatřiti pro částí 1. divise potřebný počet vlaků a zaslati je do stanic Jična a Priluki, k nimž směřují pochodující části. Avšak již 6. března bylo zjištěno, že nepřítel, Němci, od Gomelu směřují rychlým nástupem na jih, k Bachmači, do zad československým částem. Na pomoc povolán prapor 7. pluku (3. prap.), jenž nyní až do 9. března chrání spolu s 3. praporem 6. pluku Bachmač. Již dne 7. března zjistila rozvědka 7. pluku, že Němci došli do stanice Nizkovky, 72 km od Bachmače k severu, omezila se však na to, že spálila dřevěný železniční most (as 12 m dlouhý) mezi Nizkovkou a Měnou, aby další rychlý postup Němců po železnici byl zdržen. Avšak již den nato, 8. března, dochází k dělostřelecké přestřelce předního oddílu s Němci. Tito, nemohouce rychle postupovati po železnici, vystupují z vlaků a ohrožováním boků našich slabých předních sil nutí je manévrovou vojnou k ústupu. 9. března opuštěn předními částmi velký železniční most přes řeku Desnou, byv pro nedostatek třaskavin jen nepatrně poškozen. Téhož dne dochází sám velitel 3. praporu 7. pluku, kpt. Kadlec, na posilu ohroženým částem se zbytkem částí svého praporu. Avšak i on před eventualitou, že bude od Bachmače odříznut oddíl Němců, obcházejícími jeho boky, musí ustoupiti až na 11 km k Bachmači, do stanice Česnokovky. Nyní situace stává se kritickou: další ucouvnutí k Bachmači znamenalo by ztrátu Bachmačského nádraží a přerušení železniční dopravy k východu. Situace je tím horší, že na západě od Kyjeva toho dne zjištěny též oddíly německé, nastupující k Bachmači; a první divise toho dne teprve svými čelnými oddíly přibližuje se k určeným stanicím, Jičně a Prilukám. Na štěstí toho dne již do Bachmače dostavil se celý 6. pluk (1. a 2. prapor). Velení převzal velitel 6. pluku, plukovník Červinka, a rozhodl se pro obranu útokem.

Z rána 10. března na jeho rozkaz kpt. Kadlec, posílen dvěma rotami 6. pluku, začal ostrý útok k severu; k boji došlo u stanice Doč: krvavá srážka protáhla se až do večera. Němci se značnými ztrátami vybiti z vesnice a z nádraží dočského, avšak s večerem obdrželi posily, a naše unavené části, ztrativše mnoho raněnými — mezi nimi i sám velitel oddílu Kadlec — a mrtvými, ustoupily opět do své původní posice. Útok však splnil zdařile svůj úkol, Němci na severním bojišti chovali se po celé další dva dny úplně pasivně.

Téhož dne ustupují na západě před německou přesilou, postupující od Kyjeva, slabé přední části 6. pluku a zastavují se teprve ve vzdálenosti as 8 verst od Bachmače, kde dostavily se jim na pomoc celé dva prapory 6. pluku za velení štkt. Krejčího. Za jeho vedení útok Němců zastaven; úporný boj trval — jako na severu — rovněž po celé odpoledne a protáhl se do večera. V roz-

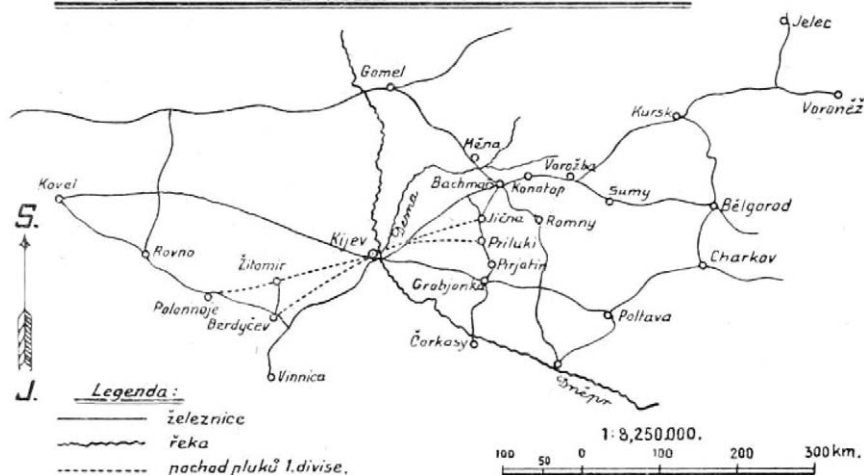
hodném okamžiku projížděl od Jičny k Bachmači, v bezprostředním sousedství bojiště, vlak 1. záložního pluku, jehož velitel, štápt. Kroutil, postřehnul bystře situaci, dosadil do boje svůj 3. prapor; tím bitva rozhodnuta v náš prospěch, Němci odražení o několik desítek verst zpět. 1. záložní pluk, vykonav zdárně bojový úkol, odjíždí dále k východu, na jeho místo nastupují v noci z 10. na 11. dva prapory 4. pluku (1. a 2. prapor).

11. března přejímá vrchní velení obrany Bachmače velitel 4. pluku plukovník Šiškovský, za nějž řídil další operace pplk. gen. štábu Ušakov. Toho dne Němci na obou úsecích chovali se tiše: v severu byla naše ochrana z okolí Česnokovky (11 km od Bachmače) vysunuta dále k severu (asi na 18 km od Bachmače), asi na půl cesty k osadě Doč. Dne 12. března Němci na západním bojišti

pokusili se znovu o útok proti Bachmači, byli však odražení a se-
svěření mezi 1. a 2. prapor 4. pluku. Od té doby na západním účastku
Němci neprojevili více bojové aktivity, a pravděpodobně, zane-
chavše pouze slabou záclonu proti našim, přesunuli všechny své síly
k severu, neboť od toho dne opět severní účastek ožívuje. Proto
stažen ze západního bojiště 1. prapor 4. pluku; v záloze v nádraží
bachmačském stojí 3. prapor 4. pluku za velení podporučíka
Vobrátilka přejímá obranu na severu u Česnokovky, kde zatím ve-
lení 11. měl štábní. Jungr a 12. por. Homola. Protože již téměř všechny
vlaky 1. divise, jež začala se 10. března nakládati do vlaků, Bach-
mači projely, dán v noci na 13. března rozkaz k ústupu. Avšak po-
slední vlaky 1. a 3. pluku se poněkud zdržely, neboť trať odjezdu
byla zaplněna evakuačními vlaky; rozkaz k ústupu tedy opět od-
volán. Když však za dopoledne 13. března projel i poslední vlak,

ZNÁZORNĚNÍ DOCHODŮ ARMÁDNÍCH SBORŮ.

a Němci zahájili v severu znovu prudký útok, byl dosazen 3. pra-
poru 4. pluku zbytkům 6. a 7. pluku na pomoc ještě 1. prapor
4. pluku, s nímž dostavil se na severní účastek i pomocník velitele
4. pluku por. Čeček. Týž v souhlasu s ppluk. Ušakovem zahájil po-
malý ústup, tak rozpočtený, aby před soumrakem nepřipustil Němce
ke stanicím Bachmače. Do aktivního boje neměl se již pouštět, aby-
chom neutrpěli zbytečných ztrát. Obtížný úkol byl vzorně proveden;
v 21. hodinu dorazily části ustupující do Bachmače, odrazily ještě
naposled s počátkem noci pronásledující je přední hlídky německé,
postupně nasadaly do vlaků a odjely k východu. Největší obtíží to-
hoto posledního dne bylo nikoli odpoutání se od nepřítele, Němců,
ale od neznáných spojenců, ukrajinských bolševiků. Tito ustupo-
vali před Němci s počátku v panice, bez boje, kryjíce se za naše
části. Když však naši začali bránit Bachmač, osmělily se bolševické
síly a přijely o své újmě neznámy do Bachmače na pomoc. Pomoc
byla problematická: bolševické síly byly štáby bez vojáků, rozhá-
rané oddíly, operující každý na svou pěst, k dělům a kulometům,
jež přivezly „na pomoc“, chtěly si vypůjčiti české vojáky. Pokud
měly vlastní bojové jednotky, byly to slabé čety, v boji rychle pa-

nice podléhající a působící zmatek. Když však naše části splnivše svůj úkol odjížděly k východu, vzbudily nevůli bolševiků. Komisaři a vrchní velitelé naříkali — prosili — a na konec vyhrožovali. Při odjezdu posledních vlaků 4. pluku byla již situace na ostří nože a mnoho nescházelo, že již tenkrát by bylo došlo k tomu, k čemu o dva měsíce později přece jen došlo — k boji s bolševiky. Ztráty našeho armádního sboru v bojích pod Bachmačem byly značné — na 300 bratrů; z nich padlých přes 50, nezvěstných (také asi mrtvých) 41. Největší počet ztrát připadá na severní bojiště, a z toho opět nejvíce na krvavé sražení před Dočí, asi 142 (33 mrtvých, 21 nezvěstných, 88 raněných).

Druhý, jižnější uzel železniční, Grebjonka, chráněný 5. plukem, nebyl nastupujícími Němci v době nakládání 1. divise do vlaků v Jičně a Prilukách znepokojován a byl na rozkaz velitelství armádního sboru dnem 11. března opuštěn částmi 5. pluku, aniž tam došlo k bojům.

Síly Němců, operující proti Bachmači, možno odhadovati: v západě 1—2 prapory, v severu 1—2 pluky. Dokumentárně zjištěny v západě části 439. saského zeměbranceckého pluku a v severu části 61. a 224. říšskoněmeckého pluku; zdá se však, že pěší pluky ty nebyly úplné, zato však přidělena jim byla dělostřelba a silné jezdeckto,